

zochten de Waarheid aan gene zijde van de voorstelling. Dat deden voor het eerst de impressionisten en daarin bestaat hun verdienste voor de ontwikkeling der Schilderkunst: de Waarheid te zoeken betreffende de Schilderkunst als zelfstandig-beeldende kunst.

Voor den impressionist had het onderwerp een betrekkelijke waarde, het maakt geen wezenlijk bestanddeel uit van de Schilderij. De natuur was voor hem geen objectief voorbeeld, maar een subjectief waarnemingsveld waarmede hij de schilderij poogde in overeenstemming te brengen. Vandaar dat een groen object werd: een groene toon. De waarde der objecten bestond voor den impressionist slechts in de waarde die zij als toonverhouding in de schilderij hadden. Bouworde van toonverhoudingen was het Impressionisme. Stofuitdrukking, — een der meest banale bedoelingen der realisten, die niet alleen de objecten als verschijningsvormen, maar eveneens den aard der objecten wilden uitdrukken, — werd bij de impressionisten toonverhouding.

Ja er was bij de impressionisten een onbewust verlangen naar zelfstandige Schilderkunst en wij zouden zonder hen het beeldend principe van dezen tijd niet veroverd hebben. Het zou ons nimmer bewust zijn geworden, dat de inhoud (de ontroering) gedragen moet worden, door de verhouding waarin Kleur en Lijn tot elkander staan, inplaats van door objectieve realiteit, eene voorstelling.

In elk echt kunstwerk, of het tot den Byzantijschen of tot den modernen tijd behoort, treffen wij een beeldend bestanddeel aan. Dit bestanddeel moeten wij zoeken dáár waar het afbeeldsel buiten den natuurvorm treedt, waar het geestelijke het zinnelijke vervangt en dus de beeldende vorm begint.

In de traditioneele Schilderkunst is de beeldende vorm uiterlijk aangegeven en verbonden met den natuurlijken vorm. In de moderne Schilderkunst, — van af het Impressionisme, — is de beeldende vorm innerlijk aan de Idee verbonden en is de natuurlijke vorm of uiterlijk aangegeven of, — zooals bij Kandinsky en Mondriaan, doch op zeer verschillende wijze — geheel opgeheven.

Wat na het Impressionisme op te lossen bleef was dit: kan de natuurvorm in de Schilderij verdwijnen, zonder dat dit gemis de Schilderij als zoodanig schaadt? Kan de inhoud van de Schilderij gedragen worden door den beeldenden vorm alleen?